

Ἰωαννικοὶ Διαλόγοι

ΕΠΙΘΡΟΝΕΥΤΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ 30 18Λ. 1972

ἸΩΑΝΝΙΚΟΙ
ΔΙΑΛΟΓΟΙ

ἠγαπητέ μοι ἐν Χριστῷ ἀδελφέ Φ.

Ἀνέγνωσα με προσοχὴν τὸ γράμμα σας. Δέν δύναμαι παρὰ νά συμφωνήσω με ὅσα ἐκθέτετε διὰ τὰς ἐπικρατούσας συνθήκας εἰς τὰς μεγαλοπόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ κυρίως εἰς αὐτὴν τὴν πρωτεύουσαν. Εἶναι πολὺ εὐστοχοὶ αἱ παρατηρήσεις σας, ὅτι "οἱ θορυβοὶ, ἡ πολυανθρωπία, ὁ συνωστισμὸς, τὸ ἐκτεταμένον τεχνολογικὸν κλῆμα, ἡ περιφερομένη ἀδιαντροπία, ὁ κυριαρχῶν ὕλισμος, ὅχι μόνον δέν εὐνοοῦν τὴν κατὰ Χριστὸν πνευματικὴν ζωὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐξωθοῦν εἰς πτώσιν".

Ἐπίσης αὐτὰ ποῦ περιγράφετε "ὡς δαντικὴν κόλασιν", τὰ ἀποδέχομαι ὡς λίαν σοφὰ καὶ κυρίως, διότι ὁ ποιητὴς τῆς "Θείας Κωμωδίας" ἐτιμῶρει τοὺς ἀνθρώπους διὰ τῶν ἐναντίων μέσων ποῦ ἠμάρτησαν. Ἐκείνους τοὺς γογγυστὰς καὶ δυσθύμους, ποῦ δέν εὐχαριστοῦσαν τὸν Θεὸν διὰ τὰς εὐεργεσίας του καὶ διὰ τὸν καθαρὸν ἀέρα ποῦ ἀπελάμβανον ἐν τῇ ζωῇ, ἔθετεν εἰς ἕνα "κύκλον" περιωρισμένου χώρου καὶ ἀποπνικτικῆς ἀτμοσφαιρας, ὥστε ὀλοθύζοντες νά λέγουν: "Δυστυχησμένοι ποῦ εἶμεθα ὁ Δίχως ὀλίγον ὀρίζοντα, δίχως ὀλίγον γλυκὺν ἀέρα...". Κατὰ τινα ἀναλογίαν νομίζω, ἀδελφέ, ὡς καὶ σεῖς ὀρθότατα γράφετε, οἱ ἄνθρωποι σήμερον βασανίζονται, ὅχι ἐξ "ἐνδίκου μισθαποδοσίας" τοῦ γογγυσμοῦ ἢ τῆς δυσθυμίας των, ἀλλὰ διότι ἄφησαν τὸν "γλυκὺν ἀέρα" τῶν ἐλληνικῶν χωρίων των, τὰ ὁποῖα ὁ "παντεχνήμων" Θεὸς ἐστόλισε με τόσας φυσικὰς ὠραιότητας καὶ τόσα στοιχεῖα ὑγείας καὶ, ἀπὸ μίαν ἀντιπνευματικὴν ἐπιθυμίαν, τὰ ἀντήλλαξαν με τὰς "κεκαυμένας ζώνας" τῶν μεγαλοπόλεων.

Ἐλπίζω ὅμως νά μοῦ ἐπιτρέψετε νά μὴ συμφωνήσω με τὴν ἄποψίν, ὅτι "διὰ νά ἐπιζήσῃ σήμερον τὸ ἔθνος καὶ ἡ Ἑλλαδικὴ Ὀρθοδοξία—ἄς συγχωρήσωμεν πρὸς στιγμὴν τὴν ἔμμεσον αὐτὴν αἵρεσιν τοῦ ἐθνικισμοῦ—ἀφοῦ πολὺ ἠγαπήσαμεν"—χρειαζόμεθα ἀνωτέραν παιδείαν, ἥτις μόνον σὰ μέγαρα ἀστικά κέντρα παρέχεται καὶ κυρίως στὴν πρωτεύουσαν".

Βέβαια, θά σᾶς παραξενεύσω ὀλίγον, ποῦ θά ἀναμιχθῶ εἰς θέματα τὰ ὁποῖα κεῖνται πέραν τῆς αὐστηρῶς Μοναχικῆς περιοχῆς. Ἐπιθυμῶ ὅμως νά σᾶς πληροφορήσω, ὅτι ὑπῆρξαν διάσημοι καὶ ἅγιοι Μοναχοὶ ἐν βυζαντίῳ, οἱ ὁποῖοι ἐνδιεφέρθησαν διὰ τὰ ἐθνικά καὶ κοινωνικά προβλήματα τῆς ἐποχῆς των, ἐπιδράσαντες ἀποφασιστικῶς εἰς τὴν λύσιν των. Ἐξ ἄλλου ἡ σχέσις Μοναχισμοῦ καὶ ἔθνους δέν δύναται νά εἶναι διάφορος τῆς σχέσεως με τὴν Ἐκκλησίαν. Καὶ ἡ ἀποστολὴ τῶν Μοναχῶν προσδιορίζεται μὲν ἀπὸ τοὺς Μοναχικοὺς Κανόνας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἐποχὴν των. Ἄς λεχθῇ δέ καὶ τοῦτο—ἀφοῦ δέν δυνάμεθα νά μεταβάλωμεν τὴν πορείαν τῆς ἱστορίας—τὸ Ἅγιον Ὄρος ἦλθε πλησίον τοῦ κόσμου καὶ ὁ κόσμος πλησίον εἰς αὐτό. Καὶ χωρὶς νά θέλωμεν κοινωνῶμεν με τοὺς ἐν κόσμῳ.

Λοιπὸν, ἀδελφέ, ἐκεῖνο ποῦ χρειαζέται τὸ ἔθνος καὶ ἡ Ὀρθοδοξία,

δέν εἶναι τόσον ἡ ἀνωτέρα παιδεία, ὅσον ἡ Ὁρθοδοξία καί ἡ θεολογική παιδεία. Ἀλλά καί τὰ δύο αὐτά, διὰ τῆς κρατήσουσιν τὸ ἔθνος εἰς τὴν ζωὴν, χρειάζονται ὀρθοπραξίαν, βίον χρηστόν. Καί ἡ μὲν Ὁρθοδοξία ἀποτελεῖ ἀναφές στοιχεῖον προσφερόμενον διὰ τῆς σαρκωθῆ καί δέν νοεῖται χωρὶς τὴν πρακτικὴν του. Ἡ δὲ θεολογική παιδεία εἶναι ἡ οἰκείωσις τῶν Πατερικῶν θησαυρῶν, ἄνευ τῶν ὁποίων περιπίπτομεν εἰς ἔρεβώδεις πλάνας.

Με αὐτὰ πού σᾶς γράφω, φίλτατε, δέν ἀποσκοπῶ νὰ ἐξουδενώσω τὴν ἄλλην παιδείαν, ἀλλ' οὔτε, πολλῶ μᾶλλον, τάς ἐπί μέρους ἐπιστήμας, οἰκονομικάς, πολιτικάς καί ὅσας ὑπηρετοῦν τὸν ἄνθρωπον. Ἐκεῖνο πού ἐπιθυμῶ νὰ τονίσω, εἶναι κυρίως ἡ ἀξιολογική ἱεράρχησις τῶν παραγόντων τῆς Ὁρθοδόξου ζωῆς τοῦ λαοῦ μας καί ἡ ἀναγνώρισις τοῦ προβαδίσματος εἰς τὰ "τιμιώτατα". Καί "τιμιώτατα" εἶναι ἡ Ὁρθοδοξία.

Ὁ Κύριος αὐτὸ ἀκριβῶς ὑπεγράμμισε. Δέν εἶπε, μὴ δίδετε σημασίαν εἰς αὐτά, ἀλλά "Ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη ἐπιζητεῖ· ὑμῶν δὲ ὁ πατήρ οἶδεν ὅτι χρῆζετε τούτων. Πλὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καί πάντα ταῦτα προστεθήσεται ὑμῖν" (Λουκ. ιβ', 31) ("Ἄν καί κατὰ βάθος θίγεται ἐν ταῦθα τὸ αἰώνιον πρόβλημα σχέσεως Ἐκκλησίας καί πολιτείας, Θεοῦ καί Καίσαρος, χριστιανοῦ καί πολίτου. Καί μάλιστα εἰς τὴν ἐποχὴν μας, ὅπου κατέστη πολυπλοκώτερον, λόγῳ τῆς ἐντονωτάτης διαλεκτικῆς, τοῦ ταχυτάτου ἀνταγωνισμοῦ "δυνάμεως" καί τρομερᾶς προκλήσεως τῆς Ἐκκλησίας εἴτε συμπιεζομένης εἰς τὸ κλῖμα αὐτὸ εἴτε ἀγνοουμένης).

Ἐχομεν, λοιπόν, ἀνάγκην ἀπὸ κατὰ Χριστὸν ἀνθρώπους, κατὰ κύριον & βασικόν λόγον καί ὕστερα ἀπὸ ἀνωτέραν παιδείαν ὅλων τῶν κλάδων. Διότι αὐτοὶ διασώζουσι τὸν κόσμον ἀπὸ τῆς ἐγγενῆς σήψης του. Αὐτοὶ δίδουν τὸ ἀληθές νόημα τῆς ζωῆς. Αὐτοὶ εἶναι "τὸ ἄλας τῆς γῆς". Καί αὐτοὶ μαρτυροῦν περὶ Θεοῦ καί περὶ ὅλων τῶν ἀκτίστων καί κτιστῶν κόσμων. Μόνον ὁ ἐν Χριστῷ ἄνθρωπος, πού ἐκάθηρε τὴν ψυχὴν του ἀπὸ τὰ δόξια σαρκικά καί ψυχικά πάθη καί ἐγένετο "ἔσοπτρον τῶν ἀκτίων" τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, μόνον αὐτός, κυριολεκτικῶς, χρειάζεται διὰ τὸ ἔθνος καί τὴν Ἐκκλησίαν καί δι' ὅλον τὸν κόσμον.

Θά ἤθελα, ἀγαπητέμου ἐν Κυρίῳ, νὰ συμφωνήσω μετὰ τὴν σκέψιν σας, ὅτι "ὅλοι οἱ χριστιανοὶ πρέπει νὰ μεταβληθοῦν εἰς ἱεραποστόλους διὰ νὰ δώσουν μάχας εἰς τὰ μεγάλα ἀστικά κέντρα", ἐάν οἱ χριστιανοὶ μας ἦσαν πρός τοῦτο κατάλληλοι. Ἀφήνω τὸ γεγονός, ὅτι καθὲς ὄντως χριστιανός, χωρὶς ὑποδείξεις καί χωρὶς διὰ λόγου διδασχάς, εἶναι ἕνας ἀληθῆς ἱεραπόστολος. Ἀλλ' ἐάν δέν φενακιζώμεθα ὑπὸ τῆς ἀγνοίας μας, θά πρέπει νὰ μὴ μᾶς διαφεύγει ἡ τραγικὴ ἀλήθεια, ὅτι εἶναι σπάνιοι οἱ δυνάμενοι νὰ βοηθήσουν καί ἄλλους. Εἰς τὸ σύνολον τῶν πιστῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἦσαν πάντοτε ὀλίγοι οἱ σωζόμενοι. "Πολλοὶ γὰρ εἰσι οἱ κλητοὶ ὀλίγοι δὲ οἱ ἐκλεκτοί". (Ματθ. κ', 16)

Καί διά"νά δώσωμεν μάχας", ὅπως γράφετε-καί συμπληρώνω, μέ τούς δαί-
 μονας, μέ τά ἀνθρώπινα πάθη, μέ τās ἐγκοσμίους γοητείας, ποῦ παραπλα-
 νοῦν καί καταδουλώνουν τās ψυχάς-θά πρέπει νά εἴμεθα ἐξωπλισμένοι μέ
 τήν"πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ". Καί ὁ θεῖος Ἀπόστολος Παῦλος, περιγράφων τήν
 "πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ", λέγει: "Στήτε οὖν περιζωσάμενοι τήν ὀσφίν ὑμῶν
 ἐν ἀληθείᾳ, καί ἐνδυσάμενοι τόν θώρακα τῆς δικαιοσύνης, καί ὑποδησά-
 μενοι τούς πόδας ἐν ἐτοιμασίᾳ τοῦ εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης. Ἐπί πᾶσιν
 ἀναλαβόντες τόν θυρεόν τῆς πίστεως, ἐν ᾧ δυνήσεσθε πάντα τά βέλη τοῦ
 πονηροῦ σβέσαι τά πεπυρωμένα. Καί τήν περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου δέ-
 ξασθε, καί τήν μάχαιραν τοῦ Πνεύματος, ὅ ἐστι ρῆμα Θεοῦ!" (Ἐφεσ. ς, 14).

Ἐάν, λοιπόν, ἀδελφέ ἐν Χριστῷ, δέν εἴμεθα "ἐνδεδυμένοι" τήν περι-
 γραφεῖσαν "πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ", ποῦ προφυλάσσει μόνον ἡμᾶς ἐν τῷ ἄο-
 ράτῳ πολέμῳ, ἀπό "τά βέλη τοῦ πονηροῦ τά πεπυρωμένα", πῶς θά δυνηθῶμεν
 νά προστατεύσωμεν ἄλλους, ἡμεῖς γυμνοί ὄντες; Καί ἄν δέν ἔχωμεν ἀνέλθῃ
 ὅλην τήν πνευματικήν κλίμακα τῶν ἀρετῶν καί ἐάν δέν ἐγεύθῃμεν τόν"ἐ-
 πιούσιον ἄρτον" τῆς ἀγιότητος, πῶς θά ἐξαγγείλωμεν τοῖς ἀνθρώποις τήν
 ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ζωὴν εἰς τās ποικίλας ἐκβάσεις της χωρίς νά πλα-
 νῶμεθα καί νά πλανῶμεν;

Μοῦ ἀναφέρετε ἀπόσπασμα ἐκ τῆς Ὀμιλίας, ἐπί τῇ ἑορτῇ τοῦ ἀγίου
 Ἀλεξίου, ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ, τοῦ μεγάλου μητροπολίτου τῆς Μόσχας Φιλα-
 ρέτου, πρὸς στήριξιν τῶν ἀπόψεών σας. Τό παραθέτω ὁλόκληρον: "Εἶναι βε-
 βαίως ἀληθές ὅτι τό χάρισμα καί τό καθῆκον τῆς διδασκαλίας δέν εἶνε
 προνόμιον ὄλων τῶν ἀνθρώπων· καί ὅτι σπάνιοι εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι
 τιμῶνται ὑπό τῆς Ἐκκλησίας μέ τόν τίτλον τοῦ θεολόγου. Ἀλλ' εἶναι ἐξ
 ἴσου ἀληθές ὅτι κανεῖς χριστιανός δέν ἔχει τό δικαίωμα νά ἀρνήται
 τήν γνώσιν καί νά προτιμᾷ τήν ἄγνοϊαν ἢ τήν ἡμιμάθειαν. Ὁ Κύριος μας
 ἐνεφανίσθη ὡς "διδάσκαλος" καί ὠνόμασεν ἐκείνους οἱ ὁποῖοι τόν ἠκολού-
 θουν "μαθητάς". Καί οἱ Χριστιανοί, πρωτοῦ γίνουιν γνωστοί ὡς "Χριστια-
 νοί", ἀπεκαλοῦντο "οἱ μαθηταί". Ὅλα αὐτά εἶναι λόγοι ἄνευ περιχομέ-
 νου; Εἶναι τύποι χωρίς οὐσίαν καί νόημα; Ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει,
 διατί ὁ Κύριος ἀπέστειλεν "ἀποστόλους" εἰς τόν κόσμον; Διατί τοῦς δι-
 ἔταξε νά "διδάξουν" τά ἔθνη; Διατί τοῦς ἔδωκεν ἐντολήν νά ἀποκτήσουν
 "μαθητάς" εἰς ὅλα τά σημεῖα τῆς γῆς;... Ὁχι· ἐάν ἀρνήσαι νά διδάσκεσαι
 καί νά διδάσκης, δέν εἶσαι "μαθητής" τοῦ Κυρίου, δέν ἀκολουθεῖς τόν Ἰ-
 ησοῦν, δέν μιμεῖσαι οὔτε τόν Ἰδιον οὔτε τοῦς Μαθητάς του, δέν παραδέ-
 χεσαι τοῦς Ἀποστόλους του... Οἱ Ἀπόστολοι δέν ἀπεστάλησαν διά σέ· οἱ
 Διδάσκαλοι δέν ἐδόθησαν διά σέ· οἱ Πατέρες δέν σε ἐγέννησαν. Δέν εἶ-
 σαι ὅμοιος μέ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἀπό τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς Ἐκκλησί-
 ας ἐδέχθησαν νά εἶναι "μαθηταί" τοῦ "Διδασκάλου". Τί εἶσαι; Δέν ἤξεύρω.

Ὅπως δέν ἤξεύρω καί τί θά ἀπογίνης εἰς τήν παροῦσαν ζωὴν καί εἰς
 τήν μέλλουσαν".

Οὐδέμη ἀμφιβολία, ἀδελφέ, ὅτι αἱ ἀπόψεις τοῦ Φιλαρέτου Μόσχας ἀ-

6 Ὀλόκληρος ἡ Ὑμνολογία τῆς Ἐκκλησίας εἶναι μία σύνθεσις χαρᾶς καὶ λύπης, κλαυθμοῦ, κατανύξεως, πένθους καὶ αἴνων καὶ δοξολογίας. Καὶ ἡ μακρὰ ἀσκητικὴ καὶ πνευματικὴ παράδοσις ἔχει πλάσει μίαν μοναδικὴν μονολεξίαν, διὰ τὴν ἐκφράση τὰς συνθέτους ἐμπειρίας τῶν Μοναχῶν καὶ γενικῶς τῶν Ὀρθοδόξων χριστιανῶν. Τὴν μονολεξίαν "χαροποιὸν πένθος" ὡς "χαρμολύπη". Καὶ διατί; Διότι ἡ δωρηθεῖσα σωτηρία, ὡς γνωρίζετε, δέν εἶναι αὐτοδύναμος, δέν εἶνε ἀπόλυτος, δέν εἶναι σωτηρία ἄνευ ὄρων. Καὶ αὐτό δημιουργεῖ τὰς συνθέτους ἐμπειρίας, ἐπειδὴ ἀπαιτεῖται καὶ ὁ ὑποκειμενικὸς παράγων, ἡ ἀγωνιώδης καὶ ἐν πολλῇ ταπεινώσει καὶ παρακλήσει προσωπικὴ μας συμβολή, ἡ συνεργία μας. Ἰδοὺ ὅλον τὸ πρόβλημα τῆς σωτηρίας.

Πλῆθος ἀγίων ἀνδρῶν, εἰς ὅλας τὰς ἐποχάς, ἀνέπτυξαν διαφόρους τρόπους ζωῆς ἐντός τῶν πλαισίων τῆς Ὀρθόδοξου διδασκαλίας. Καὶ ὅλοι κατέληξαν εἰς τὴν ἕξαρσιν τῆς ἀναγκαιότητος τῆς προσευχῆς. Καὶ μάλιστα τῆς προσευχῆς ἐκείνης, διὰ τῆς ὁποίας ἐπαναλαμβάνομεν τὸ "ἐλέησόν με ὁ θεός". Ὡστε, λοιπόν, ἐνῶ ἡ ἐν Πνεύματι ἀγίῳ προσευχὴ περιλαμβάνει καὶ εὐχαριστίαν καὶ εὐγνωμοσύνην καὶ αἴνους καὶ δοξολογίας, ἐν τούτοις τὸ βάρος πίπτει μᾶλλον ἐπὶ τῆς ὀδυνηρᾶς δεήσεως καὶ μάλιστα, ὅταν ἡ προσευχομένη ψυχὴ διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἐνέργειαν τῶν παθῶν τῆς καὶ δέν ἔχει ἀποκησῆαι "παρρησίαν" παρά τῷ θεῷ, ὡς λέγουν οἱ ἅγιοι Πατέρες. Καὶ ὁ Γέρον ἐσιώπησεν...

-Καμμία ἀντίρρησις δέν ἠμπορεῖ νὰ ὑπάρξη-εἶπεν ὁ μετὰ τὸν Γέροντα Μοναχός, κατόπιν ἀδείας τοῦ Γέροντός του ὅτι τὸ "ἐλέησόν με τὸν ἁμαρτωλόν;" προσιδιάζει περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλην ἐπίκλησιν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, πού ἔφθασεν εἰς ἐπίγνωσιν ἐαυτῆς, ὡς λέγει σχετικῶς ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς: "Ὅποταν δέ ὁ νοῦς ἀναβῆ ἀπὸ τὸν κατακλυσμόν κάθε αἰσθητοῦ ἐκ τῆς τύρβης τῶν μερῶν καὶ κατοπτεῦσῃ τὸν ἔσω ἄνθρωπον, πρῶτον μὲν ἐνιδῶν τὸ

προσγεγεννημένον προσωπεῖον (εἶδεχθές) ἐκ τῆς κάτω περι- 7
πλανήσεως, τοῦτο διὰ πένθους ἀπονίφασθαι σπεύδει· ἔπειτ'
ἐπειδάν τό δυσειδές τοῦτο περιέλη κάλυμμα, τότε, μή ποι-
κίλαις σχέσεσι τῆς ψυχῆς ἀγενῶς διασπωμένης, εἴσω τῶν ὄ-
ντως ταμείων ἀταράχως χωρεῖ καί τῷ ἐν κρυπτῷ Πατρὶ προ-
σεύχεται".

Διαπιστοῦται, λοιπόν, ὅτι ἡ ὀδυνηρά δέησις, τό πένθος
καί ὁ κλαυθμός, δέν ἐπιβάλλονται μόνον διότι ὁ ἄνθρωπος
συνεχῶς ἀμαρτάνει καί ἐπόμενον εἶναι νά ζητῆ μετά συν-
τετριμμένης καρδίας τό θεῖον ἔλεος, ἀλλά καί διὰ ν' ἀπο-
νίψη "τό εἶδεχθές προσωπεῖον τῆς ψυχῆς". Ἐκτός τούτου
γνωρίζει, ὅτι μόνος του, ἄνευ τῆς βοηθείας τοῦ Θεοῦ οὐ-
δέν δύναται νά κάμῃ.

Τό "ἐλέησόν με" ἀποτελεῖ **ταπεινήν** αἴτησιν ἀόριστον,
ἀφήνουςαν εἰς τόν Θεόν νά ἐκδηλωθῇ ἡ ἀγάπη του καί τό
ἔλεός του κατά τό συμφέρον τῆς ψυχῆς...

- "Ἄλλωστε, εἶπα, παρεμβαίνων, ἡ προσευχή αὐτή, τό "ἰλά-
σθητί μοι τῷ ἀμαρτωλῷ" κατὰ γεται ἀπό τήν **Ἐκινήν Διαθήκη**
Ἄ Κύριος ὁμιλεῖ διὰ τό ἀπαραίτητον τῆς ταπεινῆς αὐτῆς
προσευχῆς, ὡς βασιικωτάτης ἀρετῆς. Καί "ἐλέησόν με τόν ἀμαρ-
τωλόν" εἶναι πολυσήμαντον. Ὡσαν νά ἰκετεύωμεν: Κύριε, λυ-
πήσου με, δός μου ἄφεσιν ἀμαρτιῶν, διάλυσε τό πνευματικόν
μου σκότος, καθάρισε τήν ψυχήν μου, δός μου τήν ἔλλαμψιν
τοῦ θείου καί ἀκτίστου φωτός σου, παράσχου μοι γνῶσιν ἀ-
ληθῆ καί στόλισε τήν ψυχήν μου μέ τάς ἀγίας ἀρετάς, ἀλλ'
ἄλλα ταῦτα ὑπό τήν αἴρεσιν, ὅποτε σύ θελήσης, κατά τό συμ-
φέρον τῆς ψυχῆς μου... Ποῖος δέν βλέπει, ἀδελφοί, ὅτι ἡ ἀ-
πλή αὐτή προσευχή ἀποτελεῖ τήν πεμπτουσίαν παντός καλοῦ;

- Σεῖς, εἶπα ἀπευθυνόμενος εἰς τόν νεώτερον Μοναχόν
τοῦ Ἐρημητηρίου, ποίαν γνώμην ἔχετε ἐπί τοῦ θέματός μας;

Ἄ Μοναχός Ν., ἀφοῦ ἔλαβε τήν ἄδειαν ἐκ τοῦ Γέρον-
τός του, μέ συνεσταλμένον ὕφος καί βλέπων πρός τό ἔδαφος,
εἶπε: Γνωρίζω, ἐκ τῆς ἀσημάντου πείρας μου, ὅτι ἡ προσευχή

αυτή, ἡ μονολόγιστος ἢ νοερά, ὅπως τὴν ὀνομάζουν οἱ ἅγιοι Πατέρες, εἶναι καρπὸς καὶ φωτισμὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τοῦ εὐλογημένου εἰς τοὺς αἰῶνας, πού ἀπεκάλυφεν εἰς τοὺς ἅγιους Πατέρας τὸν ἄρρητον θησαυρὸν τῆς νοερᾶς & θείας προσευχῆς...

Ὁ νέος Μοναχὸς, ἐν κατανύξει ψυχῆς, συνέχισεν. Ἡμεῖς, ὅπως γράφει θεοπνεύστως ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, "οὐκ οἶδαμεν πῶς δεῖ προσεῦξασθαι, ἀλλ' αὐτὸ τὸ Πνεῦμα συναντιλαμβάνεται ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν" διδάσκων τοὺς τρόπους προσευχῆς. Καὶ ἄλλοτε μὲν "κράζει ἀββᾶ ὁ πατήρ", ἐκφράζον οὕτω τὴν υἰοθεσίαν, ἣν ἔσχομεν διὰ τοῦ Υἱοῦ. Ἄλλοτε, πάλιν ἐν στεναγμοῖς ἀλαλήτοις, διὰ "βρεφοπρεπῶν σιριτημάτων" ἐντὸς τῆς καρδίας μᾶς παρηγορεῖ, ὁ θεῖος Παρακλητός. Καὶ ἄλλοτε, πάλιν, μᾶς ἐκκαίει τὰς ψυχὰς, διὰ μυστικῶν ἐνεργημάτων υἱικῶν πρὸς τὸν Πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ στεναγμῶν ἐρωτικῶν...

Αὐτὰς τὰς ἐνεργείας τοῦ Παρακλητοῦ ἐδοκίμασαν οἱ ἅγιοι Πατέρες καὶ στρατιαὶ ὀλόκληροι Μοναχῶν καὶ Ἠσυχαστῶν διὰ τῆς καρδιακῆς προσευχῆς. Ἐντὸς τῆς καρδίας του ἠσθάνετο τὸν θεῖον ἔρωτα ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος καὶ ἔλεγεν: "οὐκ ἔστιν ἐν ἐμοί πῦρ φιλόυλου, ἀλλ' ὕδωρ ἀλλόμενον λέγον μοι, δεῦρο πρὸς τὸν Πατέρα"...

Ὁ Μοναχὸς Ν. εἶχεν ὑποστῆ τὴν καλὴν ἀλλοίωσιν καὶ ἐφαίνετο νὰ βιοῖ εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς του ὅσα ἔλεγε. Καὶ φρονῶ, ὅτι αὐτὸ ἀκριβῶς ἦτο ὁ καρπὸς τῆς καρδιακῆς προσευχῆς, τὴν ὁποίαν ἐνεργοῦσε μετὰ τῶν ἄλλων εἰς τὸ ὑπερκόσμιον ἐκεῖνο ἐρημικὸν θεῖον "φροντιστήριον".

Καὶ συνέχισεν ὁ νεώτατος καὶ σοφώτατος Μοναχὸς Ν., ὅστις φαίνεται ὅτι ἦτο κἀτοχος βαθείας ἐσωτερικῆς πείρας καὶ θεολογικῆς στοιχειώσεως. - Ἡ νοερά προσευχὴ εἰς τοὺς προκόφαντας ἐνεργεῖται ὑπὸ τοῦ Παναγίου Πνεύματος διότι "οὐδεὶς δύναται εἰπεῖν Κύριον Ἰησοῦν εἰμὴ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι-μέ ἡδυτάτους καρπούς, τὴν χαρὰν, τὴν εἰρή-

νην, τήν ἀγάπην καί τὰ γλυκύτατα δάκρυα... Καί κάμνει τήν 9
καρδίαν "καιομένην", ὅπως τῶν μακαρίων ἐκείνων μαθητῶν,
πού συνεπορεύοντο, ἀνύποπτοι, μέ τόν Ἰησοῦν πρός Ἐμμαούς
... Καί ἐσιώπησεν ὁ νέος Μοναχός ἐκ κατανύξεως...

Παρῆλθον μερικά στιγμαί. Εἰς τό "ὑπερῶον" αὐτό οὐδέν
ἠκούετο. "Ὅλοι ἐζούσαμε στιγμάς μεταρσιώσεως ἀπό τούς
ἀγίους στοχασμούς τοῦ ἀρνησικῆς Μοναχοῦ. Ἦτο μία σι-
ωπή προκαλοῦσα θείους παφλασμούς εἰς τάς καρδίας μας...

Ὁ Γέρων διέκοψε τήν σιωπήν, προτρέφας τόν ὑποτακτι-
κόν του νά συνεχίσῃ. Καί ὁ νέος Μοναχός, μέ ζωγραφισμένην
τήν συστολήν καί τήν πραότητα εἰς τό πρόσωπόν του, εἶπε:
- Διά νά γίνῃ ἀντιληπτή ἡ σημασία τῆς νοερᾶς προσευχῆς
ἀπό ἐκείνους, πού δέν ἐγεύθησαν τάς ἐμπνεομένας ὑπό τοῦ
ἀγίου Πνεύματος ἐνεργείας ἐντός τῆς καρδίας, εἰς τόν τό-
πον ἔνθα συναντᾶται ὁ Θεός μέ τόν πνευματικόν ἄνθρωπον,
πρέπει νά ὑπομνησθῇ εἰς τούτους, μία βασιική θεολογική ἀ-
λήθεια. "Ὅτι ἡ ὀρθόδοξος πνευματική ζωή, διά σταδιακῆς ἀ-
νόδου πρός τόν Θεόν, καταλήγει εἰς τάς ἀκροτάτας ὑψώσεις
ἢ τὰ ἀπύθμενα βάθη τῆς ἀπό πάντων ἀφαιρέσεως, εἰς τό μή
βλέπειν, εἰς τό μή ἀκούειν, εἰς τό μή νοεῖν...

Ἐν ἀρχῇ προχωρεῖ, προχωρεῖ ἡ ψυχή, ὀλόφθαλμος, φλογε-
ρά, πυρακτωμένη ἀπό τήν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ,
διά νά εὔρη τόν ἐραστήν της. Ἀναβαίνει, ὑφοῦται, ἔλκεται
ἐν πόθῳ, φλέγεται ἐν ἔρωτι θείῳ, κινεῖται, ὡς ἄλλος "ἀδελ-
φιδός" τοῦ "Ἄσματος τῶν Ἄσμάτων", πρός πᾶσαν διεύθυνσιν
καί ἀναζητοῦσα, "μή ἴδετε ὄν ἡγάπησα";...

Βλέπει τό γλυκύ ἡλιακόν φῶς καί ἀποστρέφει τούς νο-
ερούς ὀφθαλμούς της. Αὐτό τό φῶς, λέγει, εἶναι κτιστόν, δη-
μιουργημένον ἀπό Ἐκεῖνον. Αὐτό δέν εἶναι ὁ ἄκτιστος Θε-
ός μου. Στρέφει τούς ὀφθαλμούς πρός τήν γαλανήν, τήν "με-
γάλην καί εὐρύχωρον θάλασσαν", μέ τούς λευκοῦς ἀφρούς &
τούς θέλγοντας κυματισμούς της. Ἀλλά γρήγορα κλείει καί
ἐστία καί αὐτιά, διά νά μή βλέπουν & μή ἀκούουν τὰ αἰ-
σθητά κάλλη. Δέν εἶναι, λέγει, αὐτά ὁ Θεός μου. (ἀκολούθει) Ἐρη

Έτερος άγορητής, ό ήγούμενος τής Μονής "Μεταμορφώσεως" Μετεώρων π. Αίμιλιανός, άνεκεφαλαίωσε εν είς τάς έξής προτάσεις τά αίτια άπουσίας "κλίσεων". α) Τό άκατάλληλον πνευματικόν κλίμα. β) Είς τήν έλλειψιν έμπνευσμένων Μοναχών. γ) Είς τόν τονισμόν έσωτερικής ίεραποστολής. δ) Είς τήν έλάττωσιν τοϋ κύρους τοϋ ήγουμένου, ώς διοριζομένου και παυομένου υπό τοϋ 'Επισκόπου".

Ο π. Νεκτάριος Μαρμαρινός καθώρισε τά αίτια τής παρατηρουμένης κρίσεως ώς έξής: "Είς τήν περιφρόνησιν τών Μονών εν μέρους τής 'Εκκλησίας και τής πολιτείας", "είς τάς άτελευτήτους δικαστικές ταλαιπωρίας περί τήν κατασφάλισιν τής Μοναστηριακής περιουσίας", "είς τήν σιωπήν τοϋ άμβωνος είς θέματα Μοναστικά", "είς τήν πολεμικήν ένίων θεολόγων καθηγητών είς τά Γυμνάσια κατά τοϋ Μοναχισμού και τής άγάμου ζωής", "είς τήν παρέκκλισιν τών Μονών άπό τής Μοναστικής παραδόσεως", "είς τήν έλλειψιν άνεπτυγμένης ζωής έντός τών Μονών" και "είς τήν στάσιν ένίων πνευματικών, άποτρεπόντων τούς εύλαβεΐς νέους άπό τής Μοναχικής τρίβου".

Ωσαύτως έτερος σύνεδρος, ό ίδρυτής τής έν Κορησώ 'Ι. Μονής π. Σεβαστιανός άπέφερεν ότι, "πολλοί έξομολόγοι έμποδίζουσι τήν άνάπτυξιν τών Μοναστικών κλίσεων", ότι, "ό άμβων και τό Σχολείον δέν ύποβοηθοϋν αύτάς", έπεσήμανεν άδυνάτους πλευράς είς τάς σχέσεις 'Επισκόπων και Μονών και έτόνισε "τήν άναγκαιότητα άλλαγής νοοτροπίας τών πολλών περί τοϋ Μοναχισμού".

Όμοίως ό ήγούμενος τής έν 'Αγίω Όρει Μονής τοϋ Σταυρονικήτα π. Βασίλειος έτάχθη "ύπέρ τής καθιερώσεως Συνοδικών Μονών κατά τά πρότυπα τών Σταυροπηγίων".

Τέλος, ό εκπροσωπήσας τήν Ι. Μ. Λογγοβάρδας π. Λεόντι-

ος, μεταξύ τῶν αἰτίων παρακμῆς τοῦ Μοναχισμοῦ, ἀνέφερε "τὴν ἐνδαπάνησιν τῶν Μοναχῶν εἰς ἔργα χειρωνακτικά", "τάς πολ-
λάς αὐτῶν φροντίδας", "τάς σχέσεις 'Επισκόπου-Μονῆς", "τὴν ἄγνοιαν τῆς ψυχολογίας τοῦ Μοναχοῦ ὑπὸ ἐνίων 'Εκκλησιαστι-
κῶν προσώπων" καὶ "τὴν ἔλλειψιν αὐτοτελείας τῶν Μονῶν".

Ταῦτα, κατὰ τὰς ἀπόψεις τῶν Συνέδρων, ἀποτελοῦν τὰ αἴ-
τια τῆς ἀπουσίας κλίσεων πρὸς τὸν Μοναχισμόν. Ἀναμφιβόλως
πλεῖστα ἐξ αὐτῶν κέκτονται ἀντικειμενικὴν ἀξίαν. Δέν εἶνε
δυνατὸν νὰ μὴ ἐπηρεάζουν τὴν ψυχολογίαν τῶν νέων. Τὰ ἀνα-
φερθέντα αἴτια ὑποβάλλουν εἰς ἰσχυράν δοκιμασίαν ἐκλογῆς
τρόπου ζωῆς, ὅχι μόνον ἀσηματίστους ψυχάς, ἀλλὰ καὶ ἐση-
ματσομένας ἤδη κλίσεις πρὸς τὸν Μοναχισμόν. Βεβαίως, δέν
εἶναι τὰ μόνα, ἀλλ' οὔτε καὶ ἀπόλυτον σημασίαν ἔχουν.

Περὶ "κλίσεων" Μοναχικῶν.

"Ὅς μᾶς ἐπιτραπῆ νὰ διατυπώσωμεν ταπεινῶς καὶ ἡμεῖς ἀ-
πλᾶς σκέψεις ὡς πρὸς τοὺς ὑπάρχοντας λόγους, οἵτινες δέν
εὐνοοῦν τὸν Μονασμόν σήμερον, χωρὶς τοῦτο νὰ σημαίνῃ, ὅτι
τὰ ἀναφερθέντα αἴτια δέν εἶναι ἱκανὰ διὰ νὰ διαλύσουν &
τὸν ὑπάρχοντα ἀκόμη Μοναχισμόν μας ἢ νὰ τὸν συντηροῦν ἐν
τῇ σημερινῇ λυμπατικότητί του.

'Ἄλλ' ὁμιλοῦντες περὶ "κλίσεων" εἰς τὸν Μοναχισμόν ἐ-
πιβάλλεται νὰ καθορίσωμεν τί εἶναι κλίσις. Κλίσις εἶναι
ρόπή τῆς ψυχῆς, ἔφεσις, βούλησις, ἐπιθυμητικὴ κίνησις, κατὰ-
φασις τοῦ λογικοῦ πρὸς τι καὶ, ἐν προκειμένῳ πρὸς τὸν Μο-
ναχισμόν. Πῶς, ἀπό ποῖα αἴτια σχηματίζεται ἐν τῇ ψυχῇ; Βασι-
κῶς τὸν πρῶτον λόγον ἔχει ἡ θρησκευτικὴ πίστις. Χωρὶς αὐ-
τήν, οὐδέν νόημα ἔχει ἡ "κλίσις". Κατὰ δεύτερον δέ λόγον,
πρέπει ἡ διδασκαλία τῆς 'Εκκλησίας νὰ περιλαμβάνῃ καὶ τὸν
Μοναχισμόν, ὡς αἰρετὴν μορφήν ὑψηλοῦ βίου. Ἐάν ὑπάρχῃ ἡ
θρησκευτικὴ πίστις, ἀπό τὴν ὁποίαν ὅμως ἀπουσιάζει ἡ δι-
δασκαλία τῆς 'Εκκλησίας περὶ Μοναχισμοῦ, ὡς ὑψηλῆς μέν,
πλὴν αἰρετῆς μορφῆς βίου, δέν δύναται νὰ ὑπάρξῃ Μοναχι-

4 σμός. Ἀπόδειξις τὰ τετρακόσια ἑκατομμύρια τῶν προτεστα-
ντῶν ἐπὶ τέσσαρας ἡδὴ αἰῶνας, τὰ ὅποια οὔτε ἔχουν Μοναχι-
σμόν, ἀλλ' οὔδέ κ' ἄν τόν σκέπτονται. Καί τοῦτο, διότι ἡ "ἐκ-
κλησία" των δογματίζει ὅτι ὁ ἄνθρωπος "σώζεται διὰ πίστε-
ως μόνον" καί ἐπομένως πᾶσα ἐκ μέρους του προσπάθεια εἶ-
ναι περιττή. Ἄρα ὁ πνευματικός ἀγών, ὃν προϋποθέτει ὁ Μο-
ναχισμός, οὐδέν εἰσφέρει κατ' αὐτούς εἰς σωτηρίαν.

Ὁ Μοναχισμός ἐμπορεύεται ἀπὸ τό πνεῦμα τῆς Ἐκκλη-
σίας καί διαμορφοῦται ὡσαύτως κατὰ τήν διδασκαλίαν τῶν
Πατέρων. Ὡστε θεμελιώδης λόγος διαμορφώσεως μοναστικῆς
κλίσεως εἶναι ἡ διδασκαλία τῶν Πατέρων, εἰς ὅσας ψυχάς
εἶναι δεκτικαί τῆς μοναστικῆς μορφῆς ζωῆς. Προϋποτίθε-
ται, λοιπόν, ἡ διδαχὴ καί μάλιστα εἰς ὅλην τήν πληρότη-
τά της καί ἡ συνεπῆς ὀρθόδοξος βίωσις.

"Ποικιλώτατον καί πολυτροπώτατον ζῶον" ὁ ἄνθρωπος.

Αἱ ψυχαί ὅμως, δέν συμφωνοῦν δίκην μηχανῶν. Εἶναι ποι-
κίλης βιολογικῆς συνθέσεως καί ποικιλώταται ἐκ τῶν ἐ-
πικτητῶν στοιχείων, ἅτινα προσλαμβάνουν. Ὁ ἄνθρωπος, κα-
τὰ Γρηγόριον τόν Θεολόγον, εἶναι "ποικιλώτατον καί πο-
λυτροπώτατον ζῶον". Ἀλλά καί ἕκαστος ἴδιον χάρισμα ἔ-
χει", κατὰ τόν Ἀπόστολον Παῦλον. Καί ὡς γνωρίζομεν ἐκ
τοῦ ἰδίου εἶναι "ποικίλα τὰ χαρίσματα" τοῦ Ἁγίου Πνεύ-
ματος. Συνεπῶς πᾶς μὴ δεχόμενος διὰ τόν ἑαυτὸν του, εἴ-
τε ἐκ βιολογικῶν ἐγγενῶν ῥοπῶν εἴτε ἐξ ἐπιδράσεως ἐπι-
κτητῶν τινῶν στοιχείων, ὅπως μονάση, δέν σημαίνει ὅτι εἶ-
ναι ὀλιγώτερον φιλόθεος τοῦ ἔχοντος μοναστικὴν κλίσιν
- ἄν μάλιστα ὁ πρῶτος συμβάλῃ νά ἀφιερῶσθαι ἑαυτὸν εἰς
ἄλλην διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας, ἐντός τῆς ὁποίας ὡζο-
νται πάντες διὰ μετανοίας καί βίου καθαρότητος. Πρέπει
ὅμως νά προσθέσωμεν ὅτι, τόσον αἱ συμφυεῖς τῷ χριστιανῶ
ἐκ γενέσεως ῥοπαί, ὅσον καί ἡ ἐπικτητῶς συντελουμέ-
νη διαμόρφωσις τοῦ πνευματικοῦ χαρακτῆρος του - εἰς ἅ-
τινα, ὅταν εἶναι καλῆς ποιότητος, ἀκολουθεῖ ἡ ἐνέργεια

του Ἁγίου Πνεύματος-ἐφ' ὅσον κατὰ τόν ἅγιον Μάξιμον τόν Ὀμολογητήν "χάρισμα ἐστίν ἢ στερήσεις τῆς ἕξεως ὑπό τοῦ Ἁγ. Πνεύματος"-ὑπόκεινται εἰς ἀλλοιώσεις καί μεταβολάς. Δύναται μία τέως ἐχθρική διάθεσις πρὸς τόν Μοναχισμόν νά μεταποιηθῆ εἰς "κλίσιω" καί τάνάπαλιν.

Ἄλλ' ἐνῶ αἱ κλίσεις πρὸς τόν Μοναχισμόν, ὡς καί εἰς πᾶσαν κατεύθυνσιν, σχηματίζονται ἐκ λόγων πνευματικῶν καὶ φυσικῶν καὶ ἐξωθεν ἐπιδράσεων, κατόπιν πολυπλόκου διαδικασίας ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ χριστιανοῦ ἐντὸς τοῦ χώρου τῆς ἠθικῆς ἐλευθερίας, ἔνθα ἐνεργοῦν τόσον ἡ χάρις ὅσον καί οἱ δαίμονες, τὰ ἐλατήρια ὅμως προσπελάσεως πρὸς τόν Μοναχισμόν δέν εἶναι τὰ ἴδια, ἀλλὰ ποικίλουν.

Κλασσικά καί νέα ἐλατήρια ἀφιερώσεως.

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος καθορίζει αὐτά εἰς τρία: "Πάντες οἱ τὰ τοῦ βίου προθύμως καταλιπόντες, πάντως ἢ διὰ τὴν μέλλουσαν βασιλείαν, ἢ διὰ πλῆθος ἀμαρτημάτων, ἢ διὰ τὴν εἰς Θεόν ἀγάπην τοῦτο πεποιήκασιν· εἰ δέ οὐδεὶς τῶν προειρημένων σκοπῶν ἐν τούτοις προηγήσατο, ἄλογος ἢ τούτων καθέστηκεν ἀναχώρησις" (Λόγος Α΄, β΄.)

Πλὴν τῶν τριῶν τούτων αἰτίων ἀναφέρει καί τὰς "περιστατικάς ἀποταγὰς" λέγων· "μηδέ τὰς περιστατικάς ἀποταγὰς βδελυξώμεθα ἢ κατακρίνωμεν· εἶδον γάρ τινὰς φεύγοντας καί ἀκουσίως τῷ βασιλεῖ συναντήσαντας προερχομένῳ, καί τοῦτον λοιπόν δωρυφορήσαντας καί ἐν τῷ παλατίῳ συνεισελθόντας & τούτους συναριστήσαντας". (Λόγος Α΄, λα΄.)

Ἀναμφιβόλως τὰ ἐλατήρια ταῦτα εἶναι πραγματικά καί ἐκ τούτων ἐπληρώθησαν Μοναχῶν αἱ Μοναί καί αἱ Ἐρημοὶ κατὰ τό παρελθόν. Ἀλλὰ δυνάμεθα νά περιορισθῶμεν σήμερον εἰς αὐτά; Δέν ὑπάρχουν ἕτερα; Φρονοῦμεν ὅτι οἱ ἅγιοι Πατέρες & διδάσκαλοι τοῦ Μοναχισμοῦ ἤντησαν τὰς παρατηρήσεις των ἀπὸ τὴν ἐποχὴν πού ἔζησαν. Καί ναί μὲν αἱ ἀνωτέρω τέσσαρες μεγάλαι κατηγορίαι "κλίσεων", συστάσαι ἀπὸ τόν διάφορον τρόπο ζωῆς ὑπάρχουν καί σήμερον. (συνεχίζεται) θ.μ.δ.

πολύ, τὰς τοπικάς καί Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας". Καί φρονεῖ ὅτι εὐρισκόμεθα εἰς μίαν τῶν ἐσχατολογικῶν φάσεων τῆς ἱστορίας, ὥστε νά πραγματοποιοῦνται σήμερον ὅσα ἐλέχθησαν εἰς τήν Ἀποκάλυψιν, ὡς πρός τήν ὥραν τοῦ "πειρασμοῦ"; "τὴν μέλλουσαν ἔρχεσθαι ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ὅλης", ἡ ὁποία ἐρχεται "πειρᾶσαι τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς". (Ἀποκ. γ', 10) Ὅτι αἱ σημεριναὶ συνθῆκαι ἀποδεικνύουν, ὅτι αἱ τοπικαὶ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι εἶναι ἤδη πλησιέστερα χρονικῶς "πρὸς τὰς ἀντιχρίστους καί ἀποκαλυπτικὰς φρικαλεότητας καί γεγονότα, παρά αἱ τοπικαὶ Ἐκκλησίαι τῆς ἀποστολικῆς ἐποχῆς", περὶ τῶν ὁποίων ὁμιλεῖ ὁ Κύριος (α', 11-γ', 32) Καί ὑποστηρίζει ὅτι, "ἀπὸ τοὺς ἀγωνιώδεις λόγους τοῦ Σωτῆρος ἀντηχεῖ δυνατωτέρα ὄλων ἡ βροντώδης ἐντολή Του δι' ὅλας τὰς τοπικάς Ἐκκλησίας: "μετανόησον!" (Ἀποκ. β', 5, ἱστ', 22, γ', 19). Καί ἐπιλέγει, ὁ π. Ἰουστῖνος, ὅτι "αὐτό τό ἀπευθύνει ὁ Κύριος, εἰς τὰς σημερινὰς τοπικάς Ἐκκλησίας, παντοκρατορικῶς καί προνοητικῶς, κρατῶν "ἐπὶ τῆς δεξιᾶς" Του "ἐπτὰ ἀστέρας, ἧγουν ἐπτὰ Ἐκκλησίας". (Ἀποκ. α', 20).

Ὁ π. Ἰουστῖνος, ἀναχωρῶν ἀπὸ τήν θεολογικὴν ἀλήθειαν ὅτι, "εἰς τόν θεανθρώπινον ὀργανισμόν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ὅλα εἶναι ὀργανικῶς συνδεδεμένα"-ὡς λέγει καί ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, "Ἐκλυτον ἢ ὑδαρές οὐδέν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' ἔστι τὰ πάντα συνεσφιγμένα πρὸς εὐσέβειαν"-ὑποστηρίζει ὅτι, " ἐγγίζων τις οἰονδήποτε πρόβλημα τῆς Ἐκκλησίας, ἐγγίζει αὐτό τοῦτο τό θεανθρώπινον Πρόσωπον τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ".

Καί φέρει εἰς ἀπόδειξιν τούτου τὰς ἐπτὰ Οἰκουμενικάς Συνόδους, αἱ ὁποῖαι λύουν εἰς τήν πραγματικότητα "ἓν πρόβλημα, ἓν παμπρόβλημα τοῦ πλανήτου τούτου καί τοῦ ἐπ' αὐτοῦ ἀνθρώπινου γένους: τό πρόβλημα τοῦ θεανθρώπου Κυρίου Ἰησοῦ. Καί ἡ μέριμνα τῶν Συνόδων ἦτο ὅπως διαφυλάξουν ἅθροιστον καί ἀπαραμόρφωτον τό πανάγιον θεανθρώπινον Πρόσω

πον τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ καί ὅλα τὰ ἄφθαρτα ἀγαθά, τὰ ὅποια ἔφε-
ρεν Αὐτός ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ-τῷ Σώματι Αὐτοῦ-καί ἐκεῖ ἐθη-
σαύρισε δι' ὅλας τὰς ἐποχάς καί δι' ὅλην τὴν αἰωνιότητα".
Καί ἐπάγεται ὁ θεόσοφος οὗτος θεολόγος ὅτι, "μέ τὴν λύσιν
τοῦ προβλήματος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, -ἦγουν τῆς Ἀπο-
στολικῆς καί Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Του-λύονται ἀμέσως καί
ἐμμέσως ὅλα τὰ σπουδαιότερα προβλήματα τοῦ οὐρανοῦ & γῆς!

Καί ἐπομένως "πᾶσα νέα Οἰκουμενικὴ Σύνοδος δέν θά εἶ-
ναι ἀγία οὔτε Οἰκουμενικὴ οὔτε ὀγδόη, ἐάν πρωτίστως δέν δε-
χθῆ τὰς προγενεστέραις Οἰκουμενικαῖς καί ἀσαλεύτους ἀποφά-
σεις των".

Διαπιστώνει μετὰ πολλῆς λύπης, ὁ π. Ἰουστῖνος, ὅτι θά
ἠδύναντο νά γραφοῦν ὀλόκληρα βιβλία μέ τὰ "ἀργά ῥήματα",
πού ἐλάλησαν πολλά στόματα ἐπισήμων ἀντιπροσώπων τῆς Ὁρ-
θοδόξου Ἐκκλησίας ὡς καί στόματα διαφόρων ἀντιπροσώπων
τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας, διὰ λόγους σκοπιμότητος ἢ ἐκ πλά-
νης. Ἄλλ' ὅλα αὐτά εἶναι ἀντίθετα πρὸς τό "οὐρανογήϊνον &
αἰώνιον Σύνταγμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας", τό ὅποῖον διε-
κήρυξεν ὁ Κύριος διὰ τῶν ἀγίων Ἀποστόλων: "πειθαρχεῖν δεῖ
θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις" (Πραξ. ε', 29)

Μέ τὴν διάκρισιν αὐτὴν-θεοῦ καί ἀνθρώπων-διετυπώθη
ἅπαξ διὰ παντός τό ἀσάλευτον Ἐκκλησιαστικόν δόγμα διὰ πᾶν
δίλημμα μεταξὺ Ἐκκλησίας καί κοσμικῆς ἐξουσίας", ὅπερ καί
ἀποτελεῖ δύναμιν καί κριτήριον τῆς Ἐκκλησίας καί παρατεί-
νεται διὰ τῶν ἀγίων Πατέρων καί ἀγίων Συνόδων μέχρι τῆς
Δευτέρας Παρουσίας".

Ἐν συνεχείᾳ εἰς τό Ὑπόμνημά του, ὁ π. Ἰουστῖνος Πόπο-
βιτς, ἀναφέρει ἐν συνόψει τοὺς διωγμούς κατὰ τῆς ρωσικῆς
Ἐκκλησίας ὑπὸ τοῦ ἀθεϊστικοῦ κράτους, δηλώσεις ἐκπροσώπων
τῆς ρωσικῆς ἱεραρχίας, ὑπηρετούσης τὸν ἄθεον κομμουνισμόν,
τὴν περίπτωσιν τῆς ἀποφάσεως τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας πε-
ρὶ Μυστηριακῆς ἐπικοινωνίας (INTERCOMM: UNIO) μετὰ τῶν ρω-

μαιοκαθολικῶν-τὴν ὁποῖαν ὀνομάζει "ἀπόφασιν'Ιουδα"-διὰ τῆς ὁποίας "ὅλοι οἱ Πατέρες καὶ ὅλοι αἱ Σύνοδοι ἔχουν ἀτιμασθῆ. Τὰ δόγματα καὶ οἱ Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας ἔχουν πατηθῆ. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ἡ ἅμωμος Νύμφη, ἔχει ριφθῆ εἰς τὸν δηλητηριασμένον βόρβορον τῶν αἰρετικῶν."

Ἐσαύτως διακηρύττει ὅτι, "ὅσα συμβαίνουν εἰς τὴν ρωσικὴν ἱεραρχίαν τῆς Μόσχας, τὰ αὐτὰ ἰσχύουν εἰς ὅλας τὰς τοπικὰς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν ἀντιεκκλησιαστικὴν ἐξουσίαν τοῦ κομμουνισμοῦ".

Ἰδιαιτέρως δὲ ἐπιτίθεται κατὰ τοῦ ἀποθανόντος Πατριάρχου Ἀθηναγόρου, γράφων ἐπὶ λέξει, ὅτι "αὐτός μὲ τὴν νεοπαπιστικὴν συμπεριφορὰν του εἰς τοὺς λόγους καὶ εἰς τὰς πράξεις σκανδαλίζει ἤδη ἐπὶ μίαν δεκαετίαν τὰς Ὀρθοδόξους συνειδήσεις, ἀρνούμενος τὴν μοναδικὴν καὶ πανσωστικὴν ἀλήθειαν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ Πίστεως, ἀναγνωρίζων τὰς ρωμαϊκὰς καὶ ἄλλας αἵρέσεις ὡς ἰσοτίμους μὲ τὴν ἀλήθειαν, ἀναγνωρίζων τὸν Ρωμαῖον Ποντίφηκα μὲ ὅλην τὴν δαιμονικὴν ἀντιεκκλησιαστικὴν ὑπερφηρῶνειάν του."

Συνεχίζων δὲ μετ' ἀσυνήθους, διὰ τὸν πραδότατον π. Ἰουστῖνον, γλώσσης τὸ κατηγορητήριον κατὰ τοῦ Ἀθηναγόρου, ἀπευθύνει τὴν μομφήν, ὅτι "προετοιμάζει μὲ αὐτοκτονικὴν ταχύτητα καὶ ἐπιπολαιότητα, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Βατικανοῦ, αὐτὴν τὴν ἰδικὴν του λεγομένην "Μεγάλην Πανορθόδοξον Σύνοδον", ὅχι μὲ τὸ βασικὸν Εὐαγγελικὸν καὶ ἀγιοπαραδοσιακὸν θέμα τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου, ἀλλὰ μὲ καθαρῶς σχολαστικο-προτεσταντικὴν θεματολογίαν. Καὶ ἐπιλέγει ὅτι, "τὸν τελευταῖον καιρὸν αὐτός ἔχει γίνει πηγὴ ἀναρχισμοῦ καὶ μηδενισμοῦ εἰς τὸν Ὀρθόδοξον κόσμον. Καὶ ἐντεῦθεν δικαιολογεῖ τοὺς Ἀγιορείτας Μοναχοὺς, οἵτινες "τὸν ὀνομάζουν δικαίως αἰρετικὸν καὶ ἀπόστατον".

Καί κλείων τό 'Υπόμνημά του πρὸς τὴν 'Ι. Σύνοδον τῆς Σερβικῆς 'Εκκλησίας, ὁ π. 'Ιουστῖνος, καταλήγει ὅτι "τό 'Ορθοδοξότερον θά ἦτο νά μὴ συγκληθῆ καθόλου ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἢ τοῦλάχιστον νά μὴ συμμετάσχη τις εἰς αὐτήν".

Κρίσεις ἐπὶ τοῦ 'Υπομνήματος.

Ὁ π. 'Ιουστῖνος εἶναι θεολόγος κλάσεως καὶ δύναται ἄριστα νά ἀνθέξη ἡ θεολογικὴ του δομὴ, κρινομένη μὲ παραδοσιακὰ μέτρα. Κατὰ τὸν Εὐαγγελικὸν ὀρισμὸν, "εἰ θεολόγος εἶ προσεύξη ἀληθῶς, καὶ εἰ ἀληθῶς προσεύχει θεολόγος εἶ". Καὶ πράγματι, ὁ π. 'Ιουστῖνος εἶναι ἄνθρωπος τῆς προσευχῆς καὶ τῆς ἔνδον μυστικῆς ζωῆς. Λόγω τῆς ἀδιαρρήκτου σχέσεως μεταξύ θεολογίας καὶ ζωῆς, ὁ ὑποφαινόμενος θεωρεῖ ἀπαραίτητον, ὅπως διαζωγραφηθῆ ὁ μέγας οὗτος θεολόγος τῆς ἐποχῆς μας, προκειμένου νά κατανοηθῆ ἀπὸ τὸν φίλον ἀναγνώστην ὁ ἀνένδοτος χαρακτήρ τῶν ἐκκλησιολογικῶν θέσεών του. Διό καὶ καταχωρίζω μικράν βιβλιοκρισίαν μου ἐπὶ τοῦ πολυκρότου βιβλίου του ὑπὸ τὸν τίτλον, "Ἄνθρωπος καὶ Θεάνθρωπος".

"...ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπὸ Θεοῦ, οὗ ὄνομα 'Ιουστῖνος...". Ὅτι δέν ἀποτελεῖ σχῆμα λόγου ἢ ὑπερβολὴν τοῦτο ἀρκεῖ μόνον μίᾳ πληροφορίᾳ· ὅλα τὰ συγκροτοῦντα τό ὑπ' ὄφιν βιβλίον ἄρθρα, εἶναι γραμμένα, πλὴν ἑνός, πρὸ ἐτῶν τεσσαράκοντα. Ὁ συγγραφεὺς τῶν ἤδη ἄγει τό 75ον ἔτος τῆς ἡλικίας του. Ἄρα ἐγράφησαν ὅτε ἦτο 35 ἐτῶν.

Ἐάν, λοιπόν, ληφθοῦν ὑπ' ὄφει ἡ ψηλαφητὴ ὠριμότης τῶν, ἡ μεταδιδομένη εἰς τὸν ἀναγνώστην ὄχι διανοητικότης τῶν, ἀλλ' ἡ αἴσθησις τῆς ψυχῆς τοῦ σ. αἰ θεμελιώδεις ὀρθόδοξοι θέσεις του, αἱ βαθεῖαι 'Εκκλησιολογικαὶ τομαὶ του, ἡ διαφανομένη ταπεινώσις του, ἡ πρὸς Χριστὸν ἀγάπη του, πού ἐμπνέει τὸν νοῦν του, καὶ τέλος, ἡ ἀκραιφνῆς Πατερικότης του—ὄχι ὡς ἐξωτερικὴ ἀναφορά, ἀλλ' ὡς ἐσωτερικὴ κοινωνία—ἐν συνδυασμῶ πρὸς τὴν ἡλικίαν τῶν 35 χρόνων, πρέπει νά ὁμολογηθῆ, ὅτι ὁ π. 'Ιουστῖνος ὑπῆρξεν ἅγιος ἐκ νεότητος.

ὄντως, ὁ π. Ἰουστῖνος εἶχε τὴν εὐνοίαν τοῦ Θεοῦ νὰ εὐ-
 ρεθῇ μέσα εἰς τὴν ἀνόθευτον ὀρθόδοξον πνευματικὴν παρά-
 δοσιν καὶ μόνον αὐτὴν νὰ βιώσῃ, μακρὰν ἀπὸ τὰ παπικά &
 προτεσταντικά ρεύματα, τὰ ὁποῖα, δυστυχῶς, ἐπέδρων ἀπὸ ἕνα
 τονταετίας ἐπὶ τῶν θεολόγων μας. Νὰ ἀναστραφῇ μέ ἀσκητὰς
 καὶ νὰ ζήσῃ ὁ ἴδιος ὡς ἀσκητὴς μέ τὴν προσευχὴν & τὴν
 νηστείαν, νὰ μαθητεύσῃ εἰς τὸν Σερβικόν Μοναχισμόν & νὰ
 γίνῃ ἐντεῦθεν Ὁρθόδοξος θεολόγος, συνδυάζων συνήθη μὲν
 καταβολὴν φύσεως, εὐρεῖαν ὅμως ἐπιστημονικὴν συγκρότησιν
 καὶ ἐσωτερικὴν ἐν Πνεύματι πεῖραν, ἡ ὁποία φωτίζει & τὸν
 φυσικόν λόγον καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν γνῶσιν.!".

Αὐτός εἶναι, ὡς ἔγγιστα, ὁ π. Ἰουστῖνος, ὡς Ὁρθόδοξος
 θεολόγος, ἐν ὅλῃ τῇ πληρότητι τοῦ ὅρου καὶ ὑπὸ τὸ πρῖ-
 σμα τοῦτο δέον νὰ ἐρμηνευθοῦν αἱ ἀμώμηται θεολογικαὶ
 διατυπώσεις του καὶ αἱ κατ'αἴσθησιν ψυχῆς ὀρμητικαὶ ἐν
 ζήλῳ Θεοῦ φράσεις του. Ἐάν, διὰ νὰ ἐναρθρώσῃ τις εἰς λό-
 γον τὸ μυστήριον τῆς Ὁρθοδοξίας, πρέπει πρότερον νὰ βιώ-
 σῃ ὅλον τὸ βάθος του, ἐξηγοῦμεν ἀνέτως, διατὶ πολλοὶ θε-
 ολογοῦντες ἀστοχοῦν οἰκτρῶς, παρασυρόμενοι ἀπὸ νοσηρά
 ἀνθρωποκεντρικά συναισθήματα καὶ διατὶ ὁ ἀσκητὴς Πόπο-
 βιτς, χάρις εἰς τὸ πνευματικόν του πένθος καὶ τὰ δάκρυά
 του, συντηρεῖ ἔντονον εἰς τὴν καρδίαν του Τριαδικόν Θεο-
 κεντρισμόν, μέ ὅλας τὰς θεολογικάς συνεπειάς καὶ προεκτά-
 σεις του, τὰς ὁποίας συναντῶμεν εἰς τὰ συγγράμματα τῶν
 Νηπτικῶν καὶ Μυστικῶν, καλουμένων, Ἀγίων Πατέρων.

Πέραν, λοιπόν, τῆς σπουδαιοτάτης προσφορᾶς τοῦ ὁσί-
 ου Ἰουστίνου, διὰ τοῦ "Ἐπομνήματός" του, κατὰ τὴν ὥραν
 αὐτὴν τοῦ "πειρασμοῦ" τῆς Ἐπιλησίας, παρέχει καὶ τὸ δίδα-
 γμα, πῶς δεῖ θεολογεῖν Ὁρθόδοξως. Καὶ ὅτι ἄνευ νηστείας
 καὶ προσευχῆς καὶ τῶν λοιπῶν ἀγίων ἀσκήσεων καὶ ἀρετῶν
 ὄχι μόνον πλανώμεθα θεολογοῦντες, ἀλλὰ εἶναι ἀμφίβολον,
 ἔάν δυνάμεθα νὰ εἴμεθα Ὁρθόδοξοι χριστιανοί.

(συνεχίζεται)

:ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ:- 23

" Καλλίστου Ἀγγελικουόδη κατὰ Θωμᾶ Ἀκινάτου"
ὑπό Στυλ. Παπαδοπούλου, δ.θ., ΑΘΗΝΑΙ 1970

Ὁ Καλλίστος Ἀγγελικουόδης, Ἡσυχαστῆς ἱε-
ρομόναχος τοῦ β' ἡμίσεως τοῦ 14ου αἰῶνος, γνω-
στός μέχρι σήμερον μόνον ἀπό μικρὸν ἀπόσπασμα
"ὀγκώδους καὶ χυμώδους νηπτικοῦ ἔργου" πα-
ραμένοντος εἰσέτι ἀνεκδότου-δημοσιευθέντος ἐν

τῆς "Φιλοκαλίᾳ" ὑπὸ τὸ ὄνομα Τηλικουόδη Καλλίστου (πρβλ. ἔκδοσις "Ἀστέρως"
τ. Δ' Ἀθῆναι 1961, σελ. 368-375), ἐνεφανίσθη εἰς τὰ θεολογικὰ γράμματα μό-
λις πρὸ διετίας ἀπὸ τὸν ἤδη Καθηγητὴν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν κ.
Στυλιανὸν Παπαδόπουλον, ὁ ὁποῖος ἐξέδωσε τὸ ἔργον του κατὰ τοῦ κορυφαῖ-
ου Σχολαστικοῦ θεολόγου τοῦ ρωμαιοκαθολικισμοῦ.

Τοποθετημένος ἐντὸς τοῦ κυριαρχοῦντος ρεύματος τῆς Παλαμικῆς θεο-
λογίας ὁ Ἀγγελικουόδης, ἀσχολεῖται μόνον μὲ ἓνα ἔργον τοῦ Θωμᾶ, τὸ "κατὰ
Ἑλλήνων", ποῦ εἶχε μεταφρασθῆ ἐκ τῶν λατινικῶν καὶ ἐκυκλοφορεῖ μεταξὺ
τῶν λογίων τῆς ἐποχῆς του.

Οἱ Ἀριστοτελικοὶ συλλογισμοὶ τοῦ Ἀκινάτου, δίδουν εἰς τὸν Κά-
λιστον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀναπτύξῃ τὴν Ὁρθόδοξον θεολογίαν ἐπὶ τοῦ κεν-
τρικοῦ προβλήματος τῆς "γνώσεως τοῦ Θεοῦ", ὅπερ ἀπασχολεῖ ἐντόνως ὅλον
τὸν 14 αἰῶνα. Εἰς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτὴν διακρίνεται ἡ ὀξυτάτη ἀντίθεσις
μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως εἰς τὸ ἐπίμαχον αὐτὸ θέμα. Δέν πρόκειται ἀ-
πλῶς διὰ μίαν θεωρητικὴν διαφωνίαν, ἀλλὰ διὰ ριζικῶς διαφορετικὴν ἀντί-
ληψιν τῶν προϋποθέσεων, τῆς μεθόδου & τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς σχέσεως Θε-
οῦ καὶ ἀνθρώπου.

Εἶναι ἄραγε αὐτὴ ἡ σχέσις καθαρῶς διανοητικὴ κατανόησις, σκε-
πτικὴ διαδικασία καὶ λόγικὴ σύλληψις τοῦ Θεοῦ ἐκ μέρους τοῦ ἀνθρώπου,
ὅπως ἰσχυρίζεται ὁ Θωμᾶς, ἢ μήπως πρόκειται διὰ μετοχήν τοῦ ὄλου ἀνθρώ-
που εἰς μίαν προσωπικὴν κοινωνίαν καὶ σχέσιν μὲ τὴν θεότητα, ἢ ὁποῖα ὁ
περβαίνει κάθε ἐννοιολογικὸν προσδιορισμὸν;

Αὐτὸ τὸ τελευταῖον προσπαθεῖ νὰ καταδείξῃ ὁ Ἡσυχαστῆς Καλλι-
στος, ὅσον ὁ λόγος τοῦ ἐπιτρέπει, βασιζόμενος ἐπὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὅπως
τὴν ἡρμήνευσεν ἡ μακρῶν ἀσκητικῆ ἐμπειρία τῆς Ἀνατολῆς καὶ νὰ ἀπο-
καλύψῃ τὴν ἀνεπάρκειαν μιᾶς ἀριστοτελικῆς ἐμψυχίας τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἡ οὐσιαστικὴ προσφορά τοῦ Καλλίστου εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὄχι μό-
νον τῆς ἐποχῆς του, ἀλλὰ καὶ κάθε ἐποχῆς-ἐφ' ὅσον τὸ γνωσιολογικὸν πρό-
βλημα καὶ σήμερον εἶναι τὸ κατ' ἐξοχὴν θεολογικὸν πρόβλημα-ἐγκεῖται ἀ-
κριβῶς εἰς τὸ ὅτι, παρουσίασεν εἰς τὸ ἔργον του "κατὰ Θωμᾶ" τὴν ἄμεσον
συνέχουσιν τῆς Ἀνατολικῆς θεολογίας μὲ τὸν Δυτικὸν Σχολαστικισμὸν, κα-
τὰ τὸν τρόπον τοιοῦτον, ὥστε ὁ κάθε πιστὸς νὰ δύναται εὐκόλως νὰ συλλάβῃ

τήν ἄβυσσον, ἣτις χωρίζει τὰς δύο θεολογικάς Παραδόσεις.

Παρ' ὅλα ταῦτα ὁ Ὁρθόδοξος Ἠσυχαστής δέν ἐνισχύει τήν ἀπογοήτευσιν καί τήν ἀποθάρρυνσιν, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς δυνατοτήτας συνεννοήσεως μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, ἀλλ' ἀντιθέτως διαρκῶς προτείνει τὸ μοναδικόν ἐπίπεδον συναντήσεως, ὅπερ εἶναι ἡ ἀγιότης, ἡ στενὴ ὁδὸς τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ, οὐχὶ διὰ μαθημάτων, ἀλλὰ διὰ παθημάτων ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ. Εἰς αὐτὸν δέ τὸν χῶρον ἡ γνώσις τοῦ Θεοῦ βεβαιοῦται ὡς ἀναπόδεικτος προσωπικῆ ἐμπειρία, ἣτις διατηρεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὰ ὅρια του καί τὸν Θεόν εἰς τήν ἀπροσπέλαστον, τῇ διανοίᾳ, ἀπρόσιτότητα του & πραγματοποιεῖται συγχρόνως μία μυστικὴ συνάντησις "πρόσωπον πρὸς πρόσωπον", θεῶν ἀ-θεῶτος τοῦ ἀρρήτου κάλλους του καί θεοῦται ὅλη ἡ ὑπαρξις μας.

Ὁ κ. Στ. Παπαδόπουλος-γνωστός τῷ γράφοντι ἐκ τῶν φοιτητικῶν του ἀκόμη χρόνων, ὅτε ὡς διψῶσα ἔλαφος περιέτρεχεν ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ἀγιορειτικῶν ὑδάτων, ἀναζητῶν Νηπτικούς καί Μυστικούς Μοναχοὺς-ἔχει "ἐξεδικευθῆ" εἰς τήν θωμιστικὴν ὀρθολογιστικὴν θεολογίαν, ἣτις καί ἀποτελεῖ τήν κλεῖδα τῆς διαφοροποίησης Ἀνατολῆς καί Δύσεως.

Διὰ τοῦ βιβλίου του "Ἑλληνικαὶ μεταφράσεις θωμιστικῶν ἔργων-Φιλοθωμισταὶ καί ἀντιθωμισταὶ ἐν βυζαντίῳ" (Ἀθήναι 1967) προσέφερε πολὺ τιμὸν ὑπηρεσίαν εἰς τήν Ὁρθοδοξίαν. Χάρις εἰς αὐτὸ δύναται τις νὰ παρακολουθήσῃ τὰ θωμιστικὰ καί ἀντιθωμιστικὰ ρεύματα εἰς τὸ βυζαντινὸν καί νὰ ἐξηγήσῃ πῶς, ἡ ἐκ Δυσμῶν ἐπιδραμοῦσα, διὰ τοῦ ἐκ Καλαβρίας Βαρλαάμ, θεολογία τοῦ "ἀγίου Ἀριστοτέλους" συγκρουσθεῖσα μὲ τήν Ὁρθόδοξον "ἀποδεικτικὴν" θεολογίαν-ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ-μετεβλήθη εἰς πολυχρόνιον ἐνδοορθόξον ἔριδα, διὰ τῆς ἀναμίξεως εἰς αὐτὴν τῆν βυζαντινῶν φιλοθωμιστῶν θεολόγων.

Ὁ μέγας Ἠσυχαστής καί θεολόγος Κάλλιστος, ἀναστέλλει πρὸς καιρὸν τὸν ἡσυχασμὸν του διὰ νὰ στηλιτεύσῃ τὰς πλάνας τοῦ Θωμᾶ καί κατ' ἐπέκτασιν τῶν βυζαντινῶν θωμιστῶν καί ν' ἀναλάβῃ ἀγῶνα "πρὸς ἃ γράφει Θωμᾶς Λατῖνος αἰρετικὰ καί πόρρω τοῦ τῆς ἀγίας (Γραφῆς) Ἐκκλησίας χοροῦ ἔλεγχος σαφῆς ἢ ἐξ ὑπερφανείας αὐτοῦ ἀνυποταξία τῶν θείων Γραφῶν".

Καθ' ὅλην τήν πορείαν τῆς κριτικῆς του, ὁ ὅσιος Κάλλιστος, μεταχειρίζεται ἐλεγκτικωτάτην γλῶσσαν κατὰ τῶν πλανῶν τοῦ Θωμᾶ, ὃν πολλὰκις συλλαμβάνει ἀντιπᾶσκοντα. Καί θαυμάζει τις τὸ φαινόμενον ὑγιοῦς ψυχῆς ἐν εἰρήνῃ βιούσης, πλήρους ἀγάπης πρὸς τὸν Θεόν καί τὸν ἄνθρωπον, κεκοσμημένην διὰ χαρισμάτων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, νὰ ἐκτοξεύῃ βαρυτάτους χαρακτηρισμοὺς, προκειμένου περὶ Πίστews,

Βεβαίως, τὸ σημεῖον τοῦτο ἀπαιτεῖ προσοχὴν. Διότι ἐὰν ἡ ψυχὴ δέν ἔχει ἀπαλλαγῆ ἀπὸ τὰ πάθη της, τότε, ἔχομεν σύμπλεγμα καλῆς μὲν βουλήσεως, φεκτῆς δὲ ἐνεργείας. Ἐντεῦθεν τὰ φαινόμενα τοῦ φανατισμοῦ, τῆς ἀκοσμοῦ ὀργῆς, τῶν ἀφρῶν, τῶν μανιωδῶν ἐκδηλώσεων, τῆς ἀπωλείας τοῦ μέτρου.

Ἀθωνίτης Π.

Διαλεγόμενοι περί βιβλίων:~

β° ΜΕ καλεῖτε, ἀδελφοί μου, συνέχισεν ὁ Γέρων, νά κρίνωμεν, νά ἐξετάσωμεν τὸ βιβλίον " Ἡ ἐλευθερία τοῦ ἠθους". Ἄλλ' εἶναι εὐκόλον ν' ἀποφανθῇ τις δι' ἓνα βιβλίον διακοσίων πενήκοντα σελίδων; Καί μάλιστα ὅταν θίγωνται θέματα ὑψί-

στης θεολογικῆς σημασίας; Βεβαίως, γενικᾶς παρατηρήσεις δυνάμεθα νά κάμωμεν. Νά τεθῇ πρῶτον ἓν ἐρώτημα. Τὸ βιβλίον αὐτὸ ποῦ τὸ ἀπευθύνει; Εἰς τὸν λαόν τοῦ Θεοῦ; Εἰς τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας ἢ εἰς τοὺς "ἔξω"; Ἐάν μόνον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, τὰ ἀναφερόμενα πρὸς τοὺς "ἀλλοτρίους" ποῖον νόημα ἔχουν εἰς βιβλίον πρὸς "χρῆσιν" μόνον τῶν πιστῶν;

"Υστερα διερωτᾶται κανεὶς εἰς ποίαν κατηγορίαν ἀνήκει τὸ βιβλίον αὐτὸ. Διότι δέν εἶναι οὔτε ἐπιστημονικόν, οὔτε φιλοσοφικόν, οὔτε θεολογικόν, οὔτε ἐρμηνευτικόν ἢ δογματικόν ἢ ἱστορικόν ἢ ἀπολογητικόν, οὔτε μοναστικόν, οὔτε κατηχητικόν. Νομίζω, ὅτι ἀποτελεῖ ἀθάλακτον προῖδον ἀνηρέμου καὶ "νεανιευομένου" πνεύματος, φερομένου, ἐν πολλοῖς, ἐπὶ τοῦ Πηγᾶσσοῦ τῆς φαντασίας. Εἰς αὐτὸ δέν ὑπάρχει πνευματικὴ τάξις, ἀλλ' ἀναρχία σκέψεως. Πανελευθερον, δύσληπτον, ἀσαφές, φολκλορικόν, ἐντυπωσιακόν πυροτέχνημα πρὸς κατὰ-πληξιν τῶν μὴ ἐχόντων "γεγυμνασμένα τὰ αἰσθητήρια πρὸς διακρίσιν καλοῦ καὶ κακοῦ". Ὁ σ. ἢ δέν γνωρίζει νά ἐκφρασθῇ μὲ σαφήνειαν ἢ αἰ γριφώδεις φράσεις ἐκπληροῦν ἕτερον σκοπὸν... Πάντως, ἐπόμενος τοῖς ἀγίοις Πατράσι & τῇ Ὁρθοδόξῳ πνευματικῇ παραδόσει, ἀρνούμαι νά ἀναγνωρίσω τὴν σχηματικὴν, νοητικὴν καὶ λογοκρατουμένην "θεολογίαν" τοῦ κ. Γιανναρά, ὡς ἔχουσιν σχέσιν τινὰ μὲ τὴν Ὁρθοδοξίαν. Καί ὁ Γέρων ἐστὲναξεν ἐκ βᾶθους...

—Εἶναι ἀπολύτως ἀποδεκταὶ αἱ παρατηρήσεις σας, εἶπεν ὁ φίλος μου Μοναχός. Θά ἤθελα, Γέροντα, νά συμπληρώσω εἰς ὅσα σοφὰ εἶπατε, ὅτι ὁ σ. προτάσσει, ἐν ἀρχῇ τοῦ βιβλίου του, δύο ἐντυπωσιακὰς Πατερικὰς θέσεις. Ἔστιν τοῦ ἀγίου Μακαρίου καὶ μίαν τοῦ ἀγίου Μαξίμου. "Ἄς ἴδωμεν τὴν πρώτην, ἢ ὅποια ποιεῖται μνεῖαν περὶ ἐλευθερίας ἐν συναρτήσῃ πρὸς τὴν "δικαιοσύνην"—μὲ σκοπὸν προφανῶς νά κατοχυρώσῃ τὴν πανελευθερίαν τοῦ ἠθους.

"Ὅταν ὑπεραναβῆς τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης, τότε προσκολληθήσῃ τῇ ἐλευθερίᾳ ἐν παντί πράγματι". Ἡ ἐλευθερία, λοιπόν, προϋποθέτει τὴν δικαιοσύνην. Ἀλλὰ τί εἶναι αὕτη ἡ δικαιοσύνη; Εἶναι ἀπλῶς μία νομικῆς φύσεως ἀθωότης, ἢ λευκότης τοῦ ποινικοῦ μητρώου; Ὁ ἅγιος Ἰσαάκ—καὶ ὄχι Μακάριος, ὡς εἶπεν ἐκ λάθους—διακρίνει μεταξὺ κοσμικῆς καὶ χριστιανικῆς δικαιοσύνης. Ἡ πρώτη πηγάζει ἐκ τῆς ἀνέσεως, ἢ δευτέρα ἐκ τῆς ἀσκήσεως. Γράφει:

"Τό χωρίς κόπου γινόμενον ἔργον, ἡ δικαιοσύνη ἐστὶ τῶν κοσμικῶν". Ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους, ἡ ἀσκητικὴ δικαιοσύνη τῶν Ἁγίων, εἶναι ἀποτέλεσμα κόπων & μόχθων πολλῶν, προσευχῶν καὶ ταπεινώσεως. Καὶ μολονδὶ ἡ δικαιοσύνη αὐτῆ ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἐλευθερίαν, ἡ ἰδίᾳ αὐτῆ ὁδὸς εἶναι κατ' ἀρχὰς ἡ ὁδὸς τῶν ἐντολῶν καὶ τῶν θείων νόμων. Γράφει ὁ ἅγιος Ἰσαάκ: "Οἱ Ἀπόστολοι & Μάρτυρες καὶ Ὅσιοι & Δίκαιοι συνεστήσαντο τοὺς θείους νόμους καὶ τὰς ἐντολάς τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐν χώραις φοβεραῖς καὶ πειρασμοῖς χαλεπωτάτοις & ἀπέρριψαν τὸν κόσμον καὶ τὸ σῶμα ὀπίσω αὐτῶν καὶ ὑπέμειναν τῇ δικαιοσύνῃ αὐτῶν μὴ ἡττηθέντες".

Εἶναι ἐνδιαφέρον, λοιπόν, νὰ ἐξετασθῇ τὸ ποῦ τοποθετεῖται ἡ συγγραφὴ ἐνός θεωρουμένου θεολογικοῦ βιβλίου. Εἰς τὴν κοσμικὴν ἢ τὴν ἀσκητικὴν δικαιοσύνην; Εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι θεολογικὸν βιβλίον τὸ "χωρίς κόπου γινόμενον ἔργον" ἢ μήπως εἶναι ἀπαραίτητον, αὐτὸ τὸ ἐγχείρημα νὰ εἶναι ἔργον αὐτῶν ποῦ "ὑπέμειναν ἐν χώραις φοβεραῖς καὶ πειρασμοῖς χαλεπωτάτοις. . . μὴ ἡττηθέντες"; . . . Τί γνώμην ἔχετε, Γέροντα;

— Πολύ σωστά καὶ πατερικώτατα ὅσα εἶπατε, ἀδελφέ, ἀπήντησεν ὁ Γέρον. Ἡ εὐκολία μὲ τὴν ὁποῖαν γράφονται εἰς τὴν ἐποχὴν μας τὰ θεολογικὰ βιβλία, & ἡ ἐπιπολαιότης μὲ τὴν ὁποῖαν κρίνονται ἀπὸ τὸ ἐνδιαφερόμενον κοινόν, περὶ θειοῦ ὅτι εἶναι ἔργα κοσμικῆς δικαιοσύνης καὶ ὄχι ἀγῶνος ἀηττήτου. Δέν εἶνε δυνατὸν νὰ εἶναι ἔργα ἐλευθερίας, διότι ἡ διάνοια ἀπὸ τὴν ὁποῖαν γεννῶνται δέν εἶναι ἐλευθέρα ἐκ τῶν ἐνεργειῶν τῶν παθῶν. . .

Οἱ ἅγιοι—συγγραφεῖς τῆς Ἐκκλησίας ἔγραψαν διὰ τοῦ αἵματος των & μὲ τὸ ἀσκητικὸν ἰδρώτα των, ὅλας ἐκεῖνας τὰς ἐμπειρίας ποῦ ἐβίωσαν ἕως ὅτου φθάσουν ἀηττήτοι εἰς τὴν χώραν τῆς ἐλευθερίας. Δι' αὐτὸ καὶ τὰ ἔργα των ἐλευθερώνουν καὶ ἀποκαλύπτουν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ & τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἀνθρώπου.

Σήμερον, δυστυχῶς, ἐγίνανμεν ὅλοι στόμα. Ἡ πληθώρα τοῦ λόγου εἶναι καταπληκτικὴ. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἔχει πολὺ εὐρυτέρας συνεπείας ἀπὸ τὴν ἀποτυχίαν ἀπλῶς τῶν συγχρόνων θεολογικῶν βιβλίων, ὅπως ὑποθέτω. Σημαίνει τὴν διασάλευσιν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς τάξεως, τὴν νέκρωσιν τοῦ ρόλου τῆς σιωπῆς ἢ τῆς ἡττικῆς, κατὰ τοὺς Πατέρας, εἶναι "ἐνδοξότερα τῆς θεολογίας". Σημαίνει τὴν μεταβολὴν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς εἰς πνευματικὴν καὶ θεολογικὴν Βαβέλ—γεγονὸς ὅπερ ὑπογραμμίζει τὴν ἀπουσίαν τοῦ Παρακλήτου, δηλαδή τὴν στέρησιν τῶν ἁγιοπνευματικῶν χαρισμάτων.

Ὅλοι, ἀδελφοί μου, σήμερον θεωροῦν τὴν διάνοιάν των ἱκανὴν νὰ ἀποφασισθῆναι περὶ πάντων, ὡς συμβαίνει καὶ μὲ τὸν ἐλεγχόμενον νέον θεολόγον. Ἄλλο ὁ μέγας Ἰσαάκ, ὃν πυκνῶς ἐπικαλεῖται ὁ κ. Γιανναρᾶς, ἔχει νὰ παρατηρήσῃ ὅτι "οὐ συνδοξάζεται ὁ νοῦς μετὰ τοῦ Ἰησοῦ, εἴαν μὴ συμπάσῃ τὸ σῶμα ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ. . . Ἡ δόξα δὲ τοῦ νοῦ, ἡ θεωρία ἐστὶν ἡ ἀληθινὴ περὶ τοῦ Θεοῦ! Καὶ τὰ σύγχρονα βιβλία πολλῶν θεολόγων μας δέν ἔχουν τὴν ἀληθινὴν περὶ Θεοῦ θεωρίαν, διότι δέν εἶναι καρποὶ ἀσκήσεως ἀλλ' ἀνέσεως, προϊδόντα εὐκόλου ἀποκρίσεως, ἐκ κενοδοξίας, τοῦ γεγυμνωμένου χάριτος ἀνθρωπίνου νοῦς. . .

-Εἶπατε, Γέροντα, παρετήρησα, ὅτι "εἰς τὸ βιβλίον αὐτὸ δὲν ὑπάρχει τὰ-
 ξις πνευματικῆς, ἀλλ' ἀναρχία σκέψεως". Ὁ Θεὸς σὰς παρεκάλουν νὰ διευκρινήσε
 τί ἐννοεῖτε μὲ τοὺς χαρακτηρισμοὺς αὐτοὺς; τ6

- Ἀδελφὲ προσφιλέστατε, ἀπεκρίθη ὁ Γέρων. "Ὅπως ἤδη ἐλέχθη, ἡ γνωσι-
 ολογία τῶν ἁγίων Πατέρων ἀποτελεῖ προσωπικὴν πνευματικὴν πεῖραν. Ἐλ-
 πίζω νὰ γνωρίζετε ἀπὸ τὴν ἀσκητικὴν σας πεῖραν καὶ ἀπὸ τὴν διδασκαλί-
 αν τῶν Πατέρων, ὅτι τὸ σύνολον τῶν ἁγιοπνευματικῶν των ἐμπειριῶν—ὄπερ
 προῆλθεν ἐκ τῆς σταδιακῆς πρὸς τὸ θεῖον ἀναβάσεως—κάθαρσις, ἔλλαμψις,
 ἔνωσις—δημιουργεῖ εἰς τὰς ψυχὰς μίαν ἐσωτερικὴν πνευματικὴν τάξιν. Ὅ-
 πως δὲ αἱ θεῖαι ἐντολαὶ ἐβιῶθησαν μὲ τὰξιν εἰς τὸ εἶδος καὶ εἰς τὴν
 ἔντασιν, οὕτω κατ' ἀναλογίαν καὶ ἡ ἔνδοθεν "γνώσις" ἀνεδύετο σταδιακῶς,
 αὐτοῦ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος φωτίζοντος τὰς ψυχὰς κατὰ τὸν βαθμὸν δεκτι-
 κότητος. Καὶ ἡ "γνώσις" προέβαιεν ἐκ τῶν χαμηλοτέρων βαθμίδων τῆς ἡθι-
 κῆς, δηλαδὴ τῆς διακρίσεως τῶν ἀρετῶν ἀπὸ τῶν κακιῶν, διέβαινε διὰ τῶν
 πρακτικῶν καὶ τῶν θεωρητικῶν ἐντολῶν, διὰ νὰ καταλήξῃ εἰς τὰς θεολογι-
 κάς λεγομένας ἀρετάς, τῆς πίστεως, τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς ἀγάπης, εἰς τὴν
 κορυφὴν τῆς πυραμίδος, εἰς τὸ Χωρήθ, εἰς τὸν "γνόφον τῆς ἀγνωσίας", ἔν-
 θα ὁ Θεὸς καὶ ὁ "ἦχος καθαρὸς ἑορταζόντων". Αὐτῇ ἦτο ἡ ὁδὸς τῶν ἁγίων
 Πατέρων, ὁδὸς τάξεως, ὁδὸς προοδευτικῆς ἀναβάσεως εἰς τὸ "Ὅρος Σινᾶ"...

Ἐν ἀρχῇ ὁ νοῦς, σταδιακῶς καθαιρόμενος, γνωρίζει τοὺς "λόγους τῶν
 ὄντων", οἱ ὅποιοι "διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ" καὶ ἀποκαλύπτουν ἐκ τῆς δη-
 μιουργίας τὴν σοφίαν, τὴν ἀγιότητα καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ. Συνεργοῦ-
 ντος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὁ νοῦς εἰσάγεται ἀργότερον εἰς τὸ μυστήριον
 τῆς Θείας Οἰκονομίας καὶ, κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὴν καθαρότητα καὶ ἔφε-
 σίν του, προσλαμβάνει θεῖον φῶς, μυσόμενος εἰς τὰ ἀπόρητα μυστήρια τῆς
 θεολογίας, εἰς τὴν σοφίαν ἐκεῖνην, περὶ ἧς ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει:
 "Σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις, σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου.
 ... ἀλλὰ σοφίαν Θεοῦ ἐν μυστηρίῳ, τὴν ἀποκεκρυμμένην, ἣν προώρισεν ὁ Θε-
 ος πρὸ τῶν αἰῶνων εἰς δόξαν ἡμῶν". (Α' Κορ. β' 6-7)

Μὲ αὐτὴν τὴν ἐν τάξει βίωσιν ὑπὸ τῶν ἁγίων Πατέρων, ὡς ὑπὸ ἐνόος
 Ἁγίου Πνεύματος διδασχθέντων, ἐπετεύχθη ἡ κλείς τῆς ἀληθείας, τὸ ὑπέρ-
 τατον κριτήριον Ὁρθοδοξίας, ἡ "Συμφωνία τῶν Πατέρων".

Κατόπιν ὅλων αὐτῶν, ἀντιλαμβάνεσθε τί ἤθελον νὰ εἶπω μὲ τὸν χα-
 ρακτηρισμὸν "ἀταξία πνευματικὴ καὶ ἀναρχία σκέψεως"; εἰς ἓνα βιβλίον, ὃ
 περ ἐγράφη μὲ ἐντελῶς ἀντιπατερικὸν πνεῦμα, χωρὶς στοιχειώδη Ὁρθοδο-
 ξον μεθόδολογίαν καὶ μὲ ὅλας ἐκεῖνας τὰς προϋποθέσεις, αἱ ὅποια ἐξα-
 σφαλίζουν ἐκ τῶν προτέρων ἐπαλλήλους ἀστοχίας, αἵτινες ἐκορυφώθησαν, ὃ
 πως ἀνεγνώσατε, εἰς τὰς πρωτακούστους ἀθλίας ὕβρεις κατὰ τῶν Ἁγίων Πα-
 τέρων, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι διειτύπωσαν Κανόνας, ἀνασταλτικοὺς τῶν ἀμαρτωλῶν
 ῥοτῶν τῶν χριστιανῶν... Ἴδου ποῦ δύναται νὰ ὀδηγήσῃ ἡ "δαιμονιώδης" &
 "φιλιοῦσα γνώσις"; ὅταν δὲν σαρκοῦται ὑπὸ τῆς πείρας. (συνεχίζεται) Μον. Β.

Νεοελληνική απόδοσις
τῶν ρν' Κεφαλαίων περὶ Προσευχῆς
Εὐαγγελίου τοῦ Ποντικοῦ.
.....

α' α' Ὅποιος θέλει νὰ κατασκευάσῃ εὐῶδες θυμίαμα, πρέπει, κατὰ τὸν Μωσαϊκὸν νόμον, νὰ συνθέσῃ ἐξ Ἰσου τὸν διαφανῆ λίθινον, τὴν κασσίαν, τὸν ὄνυχα καὶ τὴν στακτὴν. Αὐτὰ σημαίνουν τὰς γενικὰς ἀρετὰς τὴν φρόνησιν, τὴν ἀνδρείαν, τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν δικαιοσύνην. Ἐὰν ὅλα αὐτὰ εἶναι σὲ πληρότητα, ὁ νοῦς θὰ διαμεῖνῃ ἀσύλητος ἀπὸ τοῦς δαίμονας.

β' Ἡ ψυχὴ, καθαρθεῖσα διὰ τῆς τελείας ἐφαρμογῆς τῶν ἐντολῶν, καθιστᾷ τὸν νοῦν σταθερὸν καὶ δεκτικὸν τῶν ἐλλάμψεων τοῦ Ἁγ. Πνεύματος.

γ' Ἡ προσευχὴ εἶναι συνομιλία τοῦ νοῦ μετὰ τοῦ Θεοῦ. Ἐπομένως, ποίαν καθαρότητα χρειάζεται διὰ νὰ δυναθῇ νὰ φθάσῃ ἀμεταστρόφως εἰς τὸν Κύριον του καὶ νὰ συνομιλῇ ἀπ' ἐυθείας μετ' αὐτοῦ;

δ' Ἐὰν ὁ Μωῦσῆς, ἀποπειραθεὶς νὰ πλησιάσῃ τὴν ἐπὶ γῆς φλεγόμενη βάτον, ἐμποδίζεται, μέχρις ὅτου λύσῃ τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν του, πῶς σὺ, θέλων νὰ ἴδῃς τὸν ὑπὲρ αἴσθησιν καὶ ἔννοιαν Θεοῦ καὶ νὰ ἐνωθῇς μετ' αὐτόν, δέν θὰ λύσῃς κάθε ἐμπαθέος νόημα ἀπὸ τὴν καρδίαν σου;

ε' Πρὸ πάσης ἄλλης αἰτήσεως, προσεύχου νὰ σοῦ δοθοῦν δάκρυα, διὰ νὰ μαλακώσῃς μετὰ τὸ πένθος τὴν ἀγριότητα τῆς ψυχῆς σου. Καί, ἀφοῦ ἐξομολογηθῇς εἰς τὸν Κύριον μετ' αὐτοκατάκρισιν τὰς ἀνομίας σου, τότε θὰ ἐπιτύχῃς τὴν ἄφεσιν παρ' αὐτοῦ.

στ' Χρησιμοποιεῖ τὰ δάκρυα πρὸς κατόρθωσιν παντὸς αἰτήματός σου. Διότι πολὺ χαίρει ὁ Κύριός σου νὰ προσεύχεσαι μετὰ δακρύων.

ζ' Ἐὰν εἰς τὴν προσευχὴν σου χύνης πηγὰς δακρύων, μὴ ὑπερφηανεθῇς ἐντὸς σου ὡς ἀνώτερος ἄλλων. Διότι ἡ προσευχὴ σου ἔλαβε βοήθειαν, ὅπως δυναθῇ καὶ ἐξομολογηθῇ μετ' ἕρμην τὰς ἀμαρτίας σου καὶ ἐξευμενίσῃ τὸν Κύριον διὰ τῶν δακρύων. Ἡ, λοιπόν, τὸ φάρμακον τῶν παθῶν, τὰ δάκρυα, μεταβάλλῃς σὲ πάθος, διὰ νὰ μὴ παροργίσῃς περισσότερο τὸν δῶσαντά σου τὴν χάριν (τῶν δακρύων). (Συνεχίζεται.) Ἀπόδοσις Ἰουστίνου μοναχοῦ

Μηνιαῖον Ὁρθόδ. Περιοδικόν "ΑΘΩΝΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ"

που.

Ἐκδίδεται ὑπὸ Ἁγιορειτῶν. Ἐπεύθυνος: Θεοδκλητος Μον. Διονυσιάτης.

Διανέμεται δωρεάν & συντηρεῖται δι' εἰσφορῶν προαιρετικῶν.

Ἐπιστολαί: Θεοδκλητον Μοναχόν Διονυσιάτην, Καρυάς- Ἀγίου Ὁρους.

ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԱՅԿՈՒՆԻՔ

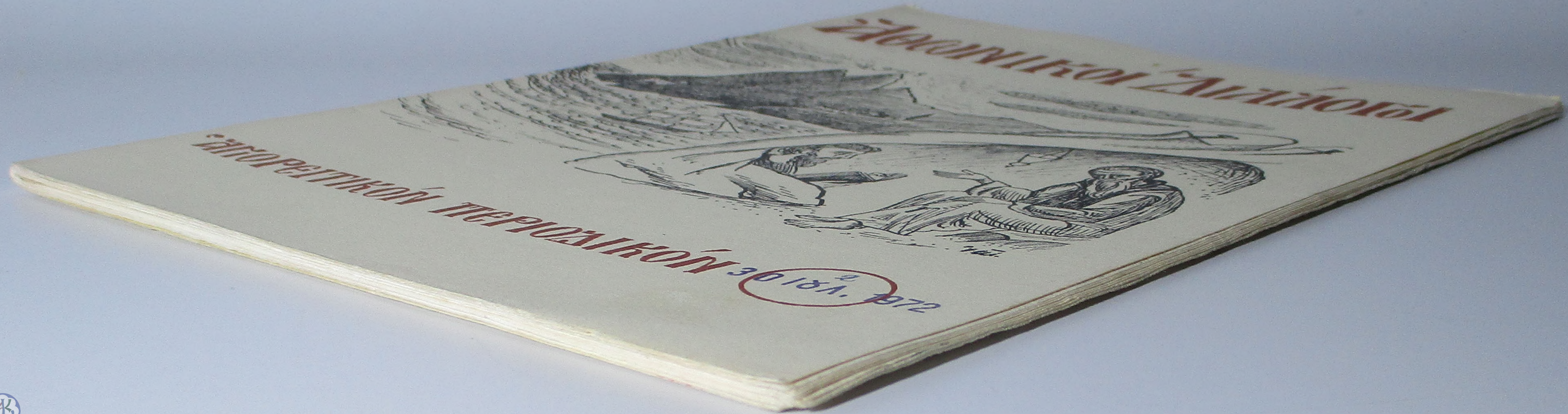
ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԱՅԿՈՒՆԻՔ
ՄԱՐԵՔՏՈՒՄ
ԿՈՒՆԻՔ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲՆԱԿԱՆՔԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲՆԱԿԱՆՔԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Ποσειδώνιοι Ζητιητοί

Μορμυρικών Περιόχων

Vol. 181
272

